

# РЕЦЕНЗИЯ

на доц. д-р Иван Тодоров Ламбев, дм, външен член за МУ – София,  
пенсиониран преподавател > 5 години от АС на МФ при МУ – София

**ОТНОСНО конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор”** – едно място, в област на висше образование „7. Здравеопазване и спорт”, по професионално направление „7.3. Фармация” и научна специалност „Фармакология (вкл. фармакокинетика и химиотерапия)” за нуждите на Катедрата по фармакология, фармакотерапия и токсикология на Фармацевтичен факултет при МУ – София.

## I. ПРОЦЕДУРНИ ВЪПРОСИ

Конкурсът за настоящата процедура е обявен в ДВ, бр. 101/19.12.2017 г. със срок 2 мес. от датата на обнародване. **Процедурата е съобразена с:** чл. 4, ал. 2 от Закона за развитие на академичния състав в Република България, чл. 5, ал. 2 и 3 и чл. 7, ал. 2 от Правилника за прилагане на същия Закон, чл. 137, ал. 2 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Медицински университет – София, решение на Академичния съвет за обявяване на конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор” от 05.12.2017 г., предложение на Ръководителя на Катедрата по фармакология, фармакотерапия и токсикология на Фармацевтичен факултет към МУ – София с доклад (№ 18/15.02.2018 г.) за определяне състава на научното жури въз основа на решение на Катедрениния съвет от 14.02.2018 г., утвърдено с решение на Факултетния съвет на МФ (протокол № 01/02.2018 г., преписка вх. № 1081/16.02.2018 г.) и *заповед на ректора* на МУ – София № РК 36-246/20.02.2018 г. В конкурса участва един кандидат – **доц. д-р Ирина Николова Николова, дм.**

*Кандидатът е приложил в принтиран и електронен вид всички необходими документи* за участие в конкурса съгласно чл. 135, ал. 2 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Медицински университет – София.

## II. ПРОФЕСИОНАЛНО РАЗВИТИЕ И КАЧЕСТВА

Доц. д-р И. Николова е родена на 2.11.1960 г. в гр. Пловдив. Средното си образование завършва в 21 СОУ в Столицата. През периода 1979–1985 г. следва хуманна медицина в Медицинска академия – София. Професионалното си развитие започва през 1986 г. като научен сътрудник в Катедрата по фармакология при Медицински факултет на МА – София.

Специализира в Япония в Катедрата по фармакология на Медицински факултет към Кинки Университет в Осака Саяма-ши (1987–1992 и 1996) и в Тринити Университет – Дъблин (1997), където придобива ОНС "Доктор по медицина" (Осака, 1992; призната от ВАК, 1996).

*Дисертацията* е с научен ръководител проф. д-р Аритомо Сузуки и е посветена на значима в патофизиологично и клинично-фармакологично

отношение тема «*Нива на цикличните нуклеотиди в аортата на плъхове в зависимост от хипертонията и възрастта*». Обект на нейните експериментални изследвания са нормотензивни плъхове линия Wistar-Kyoto и създадените чрез генетична селекция в същия японски университет SHRSP. Получените експериментални данни са актуални и днес, защото се вписват в механизмите на действие на органичните нитрати, някои ноотропи и други лекарства, използвани във фармакотерапията на сърдечно-съдовите и други заболявания.

*Налице е строго проявена последователност в професионалното развитие и израстване на доц. д-р И. Николова.* През 1996 г. тя става ст. ас. в Катедрата по фармакология и токсикология при столичния Фармацевтичен факултет, през 1999 г. – гл. ас. и през 2011 г. – доцент по фармакология към същата Катедра.

Общият ѝ *трудов стаж* е 31 г. Владее писмено и говоримо английски и руски език и говоримо – японски език. Притежава значителни умения в областта на компютърната мултимедия. Отличава се с комуникативни, организационни и технически умения. Омъжена е и има трима сина.

### III. НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

#### 1. Реални публикации

▲ **Реалният брой публикации** (статии, монографии, съавторство в учебници и ръководства), несвързани с докторската дисертация, с които доц. д-р И. Николова участва в този конкурс е **99**. Те включват: 87 публикации (вкл. 10% обзори с научно-приложен характер), отразяващи експериментални изследвания с фармакологичен и токсикологичен характер; 2 монографии и 10 участия в учебници и ръководства с разработване на 125 теми (табл. 1).

▲ От всички 87 публикации 36 са излезли след 2011 г., т.е. след избора на д-р И. Николова за доцент. Една от статиите е приета за печат през януари 2018 г, а 14 са отпечатани в български списания. Останалите 22 са отпечатани на английски език основно в *западни реферативни журналы*: *Agressologie, Am J Pharmacol Toxicol, Arch Pharm, Autonomic & Autocoid Pharmacology, Basic & Clinical Pharmacology & Toxicology, Biotechnology & Biotechnological Equipment, Der Pharma Chemica, Eur J Med Chem, Int Urol Nephrol, J Peptide Sci, Neurosciences, Pak J Pharm Sci, Postgraduate medicine, Protein and peptide letters, Value in Health* и др.

**Таблица 1. Реални публикации на доц. д-р Ирина Николова, дм**

Реални публикации (99)	Брой	Забележка
Статии	87	Първи автор в 17 статии Втори автор в 23 статии Трети автор в 20 статии
Статии след доцентурата	36	На английски език 22, на български 14
Статии с IF	19	Общ IF = 22,986
• до доцентурата	07	Общ IF = 07,13
• след доцентурата	12	Общ IF = 15,856
Монографии (съавтор)	2	Издадени през 2006 и 2011 г.
Учебници и ръководства	10	След доцентурата: съавтор в 5 (от които 2 на английски език)

## 2. Изяви на научни форуми (резюмета и презентации)

▲ Доц. И. Николова участва в настоящия конкурс с 46 резюмета на научни форуми, от които 21 са от 2012 г. насам. От всички 46 участия 13 са в чужбина (Германия, Италия, Македония, Полша, Румъния, Турция, Унгария, Франция) и 33 у нас. В 7 доклада тя е първи автор, в 16 втори и 16 трети автор.

▲ Три от резюметата са отпечатани в списания с IF, като общият **IF е 7,837**, а този след избора за доцент е 6,016. Тя участва още с 19 презентации на национални научни форуми у нас като първи или втори автор. *Общият брой изяви на научни форуми нараства на 65.*

## 3. Положителни цитирания в научни източници и импакт фактор

▲ Удивлява прецизността за намиране на цитирания на публикации, които доц. д-р И. Николова ползва (табл. 2). Те включват три различни, реномирани източника. От 408-те цитирания по *Research Gate системата огромната част са* в западни реферативни списания, 3 в руски, 2 в японски и 2 в български научни списания. *Повечето от цитиранията са през последните 7 г.* Съотношението на всички 408 цитирания по *Research Gate системата* спрямо 89-те публикации (87 статии + 2 монографии) е 4,584.

Таблица 2. Положителни цитирания на публикации на доц. д-р Ирина Николова, дм

Цитирания	Брой цитирания	Пояснение
Общо цитирани статии	25	с изключване на автоцитирания на всички автори
Общ брой цитирания	408	по <i>Research Gate</i> към февруари 2018 без автоцитирания (приложен документ)
Общ брой цитирания	362	по <i>Scopus</i> към ноември 2017 с изключване на автоцитирания на всички автори (приложен документ)
Общ брой цитирания	319	по <i>Google Scholar</i> към януари 2018 (приложен документ)

▲ Сумарно **общият IF** на доц. д-р И. Николова – този от 19-те статии (22,986) и трите резюмета от участие на научни форуми (7,853) **е 30,839**, като само след избора ѝ за доцент е 20,24 (вж. табл. 1), което показва *значително възходящо развитие*, особено ярко проявено през последните 7 г., респ. след нейния избор за доцент по фармакология.

## 3. Научни приноси

▲ Тя представя обобщено своите **приноси**, повечето от които имат оригинален фундаментален и научно-приложен характер. Те са в областта на *фармакологията* (труд 67, 70, 76, 77), *лекарствената токсикология* (8, 16, 28, 49); *фармокотерапията на социално значими заболявания*, като например ревматоиден артрит (63, 66, 71, 72, 74, 82), болест на

Алцхаймер (труд 18, 29, 41, 44, 67, 70, 76, 77), мултилена склероза, болест на Кавасаки (81, 83, 84), затлъстяване (51, 69, 74, 80), гестационен диабет (51) нефролитиаза (1, 2), депресии (12, 14, 16, 25, 49), респираторни инфекции (19,30), мониториране на антибактериалната терапия (19, 30), злоупотреба с психоактивни вещества (20, 23, 41, 54, 64), място на генеричните и на ОТС лекарства на фармацевтичния пазар (31, 42, 48, 50), оптимизиране на някои лекарствени форми (труд 33, 73), нежелани и токсични ефекти на лекарствата (труд 56, 59, 60) и др.

▲Изследвани са още редица *биологично активни вещества от растителен произход* – магниферин (16, 42), фитин (61), трибестан (35) и др.

▲Създадено е *ново направление* „Фармакологично повлияване и експериментални модели на колаген-индуциран ревматоиден артрит“ в Катедра по фармакология, фармакотерапия и токсикология при ФФ на МУ – София.

При експериментите доц. д-р Ирина Николова ползва съвременна научно-изследователска апаратура със специализиран софтуер. Внимателната оценка показва, че през годините тя е натрупала рационален професионален опит в планирането на научните изследвания, тяхното провеждане и анализ, който с лекота споделя и предава на дипломантите, специализантите и докторантите.

## **IV. НАУЧНА АКТИВНОСТ**

### **1. Участие в научно-изследователски проекти**

▲*Д-р Ирина Николова участва в 8 научно-изследователски проекта към МУ – София.* Те са свързани с изследване на новосинтезирани оригинални деривати на валпроевата киселина (1993), новосинтезирани кумарини (1999), метилксантини (2000), пиролидини и пиперазини (2002), вещества с антидепресивна активност от природен и синтетичен произход(2004), грант за разработване на модели за фармакотерапия на артериалната хипертония (2009), роля на калциферола в протичането на колаген-индуциран ревматоиден артрит (2015) и ацетилхолинестеразна и бутирилхолинестеразна инхибираща активност на хибридни съединения между галантамин и 4-аминопиридин (2016).

▲*Тя е участвала още в 10 научни изследвания, имащи практическо приложение във фармацевтичната индустрия:*

- Изследване на цитизин и никотин за кардиотоксичност – договор със Софарма/2006;
- Изследване на цитизин и никотин за улцерогенна активност – договор със Софарма/2006;
- Изследване на реналните ефекти на цитизин и никотин – договор със Софарма/2006;
- Изследване за локален дразнещ ефект на Вулнозан – договор със Софарма/2010;
- Изследване за субхронична дермална токсичност на Вулнозан – договор със Софарма/2010;
- Изследване на имуногенност на ваксина Тетатокс – договор с БулБио/2011;
- Изследване на 7 медицински изделия за дермална токсичност – договор с Медика АД/2015;
- Изпитване на кожна дразнимост на зайци и цитотоксичност на медицински изделия и мостри от 4 броя продукти на Момина крепост АД, Велико Търново/2015;

- Изпитване на кожна дразнимост и цитотоксичност на медицински изделия и мостри от 3 броя продукти на Унифарма – София/2015;
- *In vitro* изследване ефектите на метамизол върху пролиферацията на HeLa, HT-29 и MCF-7 човешки туморни клетки – Софарма/2017.

## 2. Ръководство на докторанти

Доц. И. Николова е **съръководител на трима редовни докторанта** в периода след 2013 г., двама от които са защитили успешно (третият е зачислен през март 2017 г.):

- Маг. фарм. асистент Любомир Трифонов Маринов с дисертационна тема „Епидемиологични и експериментални проучвания при ревматоиден артрит“;
- Маг. фарм. Иванка Иванова Костадинова с дисертационна тема „Токсикологични и фармакологични проучвания на съединения, производни на галантамин и 4-аминопиридина“.

## 3. Рецензентска дейност

- Рецензирани са 64 научно-изследователски проекта към Съвета по медицинска наука към МУ – София.

## 4. Експертна дейност

- За периода 2008–2017 са извършени 6 съдебно-медицински експертизи.
- През последните две години са направени 4 експертизи към ИАЛ, което е документирано със служебни бележки.

## 5. Член на специализирани комисии и др.

- Член на Специализирана комисия по растителни продукти от 2007 г.
- Член на Специализирана комисия по хомеопатични продукти от 2007 г.
- Секретар на Съвета по Медицинска Наука към МУ – София (назначена със заповед РК36-1047/2012 г.).

## 6. Членство в научни дружества

- Член на Научно дружество по фармакология
- Член на Научно дружество по фармация

# V. УЧЕБНО-ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

## 1. Часова учебна натовареност

Средната годишна учебна натовареност на доц. И. Николова по фармакология със студенти по фармация през последните 4 г. с упражнения на български език е 545.25 уч. часа, а с лекции е 33 уч. часа, което *общо прави 578 часа при норматив 360 часа*, респ. със **160% над годишния норматив**.

## 2. Владее на чужди езици и участие в англоезично обучение

Доц. И. Николова *владее английски, руски и японски език*. От учебната 2000/2001 г. тя участва в англоезиковото обучение по фармакология на студенти по фармация, а от учебната 2013/2014 г. и на студенти по фармакология и фармация към Ветеринарно-медицинския факултет към Лесотехническият университет в Столицата.

▲ Средната годишна учебна натовареност на доц. И. Николова по фармакология със студенти по фармация през последните 4 г. с упражнения на английски език е 304,5 уч. часа, а с лекции е 24 уч. часа.

**Таблица 3. Годишната учебна натовареност на доц. И. Николова по фармакология и фармация със студенти по ветеринарна медицина от III курс при ЛТУ – София**

Година	2013	2014	2015	2016	2017
Лекции	32 ч.	32 ч.	32 ч.	32 ч.	32 ч.
Упражнения	192 ч.	192 ч.	192 ч.	192 ч.	192 ч.

## 3. Участие в изпитни комисии

Участва в провеждането на семестриалния и държавния изпити по фармакология за студенти по фармация българоезиково и англоезиково обучение към ФФ (МА – София), а също по фармакология и фармация за студенти по ветеринарна медицина англоезиково обучение (ВФ, ЛТУ – София).

## 4. Поканен лектор

- Преподаване на дисциплина „Фармакология“ на студенти по Кинезитерапия към НСА – от 2008 г. насам;
- Преподаване на дисциплина „Фармакология“ на студенти медицински сестри и акушерки към филиал „Проф. Д-р Иван Митев“ – Враца към МУ – София (от 2017 г.);
- Изнасяне на 6 лекции по договорна задача с БФС през периода 2012 – 2017 г.;
- Изнасяне на 6 лекции по договорна задача със Софарма – 2016 г.;
- Изнасяне на лекция по договорна задача с SCS франчайзинг – 2016;
- Изнасяне на лекции за продължаващо обучение на нефармацевти, работещи във фармацевтичната индустрия – 2013, 2014, 2015, 2016 и 2017 г.;
- Изнасяне на лекция по договорна задача с UCB – 2012 г.

## 5. Съавторство на учебници по фармакология и клинични ръководства

От 2003 г. насам доц. И. Николова участва в 10 учебника и ръководства с разработване на 125 различни теми. Те включват учебници по фармакология за студенти по медицина (вкл. учебник на английски език), учебник по фармакология за студенти по фармация и ръководство по фармакотерпия за студенти по фармация и магистър-фармацевти. Половината от тях са излезли през последните 7 г. Написаните от нея раздели са информативни и подходящо онагледени. Те отразяват съвременните научни постижения в областта на медицинската фармакология и фармакотерапия.

## 6. Разработване на учебни програми и тестове

Доц. д-р И. Николова участва активно в разработването и текущото актуализиране на учебни програми, календарни планове, конспекти и тестове за практически упражнения, колоквиуми и семестриалните изпити по фармакология за студенти по фармация българоезиково и английскоезиково обучение към ФФ (МА – София), а също по фармакология и фармация за студенти по ветеринарна медицина английскоезиково обучение (ВФ, ЛТУ – София), което съответно е документирано.

Тя има *съществено участие при подготовката на отчетите и материалите, свързани с акредитация на Катедрата по фармакология, фармакотерапия и токсикология при ФФ*. Участва още в Web-сайта [www.medpharm-sofia.eu](http://www.medpharm-sofia.eu) с две презентации и с авторефератите и дисертациите на докторантите, които е ръководила.

## 7. Педагогически качества

Доц. д-р И. Николова се отличава с голям педагогически опит. Нейните лекции са търсени и посещавани от студентите. Те са информативни и мултимедийни. Отразят съвременните фармакологични и фармакотерапевтични постижения.

## 8. Ръководство на специализанти и дипломанти

През периода от 2001 до 2017 г. д-р Ирина Николова е била ръководител на **шест специализанта** по модул "Експериментална фармакология" с продължителност 6 месеца, в рамките на специализацията по клинична фармакология (сл. бел. 13.02.2018 г., издадена от Деканската канцелария на ФФ).

През времето от 1995 до 2017 г. д-р Ирина Николова е ръководила **19 дипломанта** за придобиване на висше образование по специалността "Фармация" за образователно-квалификационната степен "Магистър" с професионална квалификация "Магистър-фармацевт". От тях 15 са български и 4 са *чуждестранни* граждани (гръцки и др.).

## VI. ЛИЧНИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ

Познавам д-р Ирина Николова от 27 г., от времето когато тя след първата си 4-годишна специализация в Япония постъпи в Катедрата по фармакология към МФ – МУ – София. Бил съм главен редактор на учебници по фармакология за студенти по медицина, в които тя е участвала и съм добре запознат с нейните разработки. През изтеклите години имах възможността да наблюдавам изявите ѝ на редица научни форуми у нас, на които тя се представя много добре.

В последните близо 5 г. съвместно с нея и главно под нейно ръководство участвам в преподаването на фармакология и фармация на студенти по ветеринарна медицина английскоезиково обучение в Лесотехническият университет в София. Доц. И. Николова положи много усилия, за да актуализира програмата по тази дисциплина, а също да организира английскоезиковото обучение във Факултета по ветеринарна медицина при ЛТУ.

Добре запознат съм с големия научно-изследователски потенциал на доц. д-р Ирина Николова, защото имах възможността да рецензирам нейните трудове за заемане на академичната длъжност "Доцент", а

впоследствие рецензирах дисертационните трудове на двама нейни докторанти, блестящо защитили.

Много добре известни са ми редица положителни качества на доц. д-р И. Николова – прецизност, колегиалност, висока отговорност и особено изострена възискателност към всяко обществено полезно дело, до което се докосва.

Запознат съм още с подготвените от нея няколко впечатляващо информативни и подходящо онагледени презентации на тема "Витамини", "Генерични лекарства" и др., изнесени съвместно с проф. д-р Н. Данчев по време на дните на *Летния университет за общопрактикуващи лекари в Пампорово и гр. Банско*. Напълно заслужено доц. И. Николова е спечелила уважението на преподавателите и студентите от ФФ – София и на членовете на редица научни дружества, на които тя е член.

## VII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

**Комплексната оценка, представена подробно в т. II, III, IV и V** показва, че доц. д-р И. Николова, д-р притежава богат опит и изследователски възможности в областта на фармакологията, фармакотерапията и токсикологията. *Налице е строго проявена последователност в нейното професионално развитие и израстване.* Тя е изграден учен с оригинални научни приноси и ерудиран преподавател с голям авторитет сред колегите и студентите във ФФ и МУ – София.

Доц. д-р И. Николова *надхвърля значително изискваните качествени и количествени наукометрични и учебно-преподавателски критерии* на Закона за развитие на академичния състав в РБ и чл. 137, ал. 2 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Медицински университет – София.

Всичко това ми позволява уверено да предложа *на членовете на почитаемото научно жури да гласуват положително за заемане на академичната длъжност «Професор»* от доц. д-р Ирина Николова Николова в област на висше образование „7. Здравеопазване и спорт“, професионално направление „7.3. Фармация“ и научна специалност „Фармакология (вкл. фармакокинетика и химиотерапия)“ за нуждите на Катедрата по фармакология, фармакотерапия и токсикология на Фармацевтичен факултет при МУ – София.

София, 12.03.2018 г.

Изготвил рецензията:



(Доц. д-р Ив. Ламбев, д-р)